

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Aho, Timo

Title: Psykologista miestutkimusta maskuliinisuuden ja väkivallan suhteesta

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Westermarck-seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Aho, T. (2022). Psykologista miestutkimusta maskuliinisuuden ja väkivallan suhteesta. *Sosiologia*, 59(1), 67-69. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124633>

Kirjat

Psykologista miestutkimusta maskuliinisuuden ja väkivallan suhteesta

Ronald F. Levant & Shana Pryor: *The Tough Standard. The Hard Truths About Masculinity and Violence.* New York: Oxford University Press, 2020, 199 s. ISBN 978-0-19-007587-3

Suurin osa miehistä ei toimi väkivaltaisesti, mutta valtaosa väkivallan tekijöistä on miehiä. Väkivalta on sukupuolistunutta, puhuttiinpa sitten sodista, mellakoista, kouluampumisista, joukkosurmista, urheiluun liittyvästä väkivallasta, katuväkivallasta, seksuaali- ja lähisuhteistä väkivallasta, sosiaalisen median vihapuheesta tai kulttuurituotteissa ilmenevistä väkivaltaisuuksista. Väkivallan muodosta ja kontekstista riippuen miesten tekemän väkivallan kohteena voi olla nainen, lapsi, eläin, elinympäristö, mies

itse ja hyvin usein myös toinen mies. Mutta miten väkivalta liittyy nimenomaan miehiin, miesten sukupuolisuuteen ja mitä tekemistä maskuliinisuudella on väkivallan kanssa?

Psykologista mies- ja maskuliinisuustutkimusta edustavat tutkijat Ronald Levant ja Shana Pryor tarttuvat tähän kysymykseen kirjassaan *The Tough Standard. The hard truths about masculinity and violence.* Teoksessa pyritään osoittamaan miesten omaksuman perinteisen maskuliinisuuden haitalliset seuraukset paitsi toisille ihmisille myös miehille itselleen. Levantin ja Pryorin lähtökohtana on, että ympäristö on ”vanginnut” pojat ja miehet vahingollisten maskuliinisuuskäytäntöjen pakkoapaitaan. Kirjoittajien missiona on auttaa poikia ja miehiä ajattelemaan sukupuolestaan laveammin ja saada heidät vapautumaan puristavan pakkopaidan otteesta. Kirjassa esitetyt väitteet sijoittuvat Yhdysvaltoihin, ja empiirisinä aineistoina hyö-

dynnetään sekä Levantin omia aikaisempia kvantitatiivisia tutkimuksia että muiden tutkijoiden tekemiä meta-analyyssejä. Kirjoittajat viittailevat välillä myös sosiologiseen mies- ja maskuliinisuustutkimukseen, mutta sen tarjoamia näkökulmia ei hyödynnetä väkivallan analysoimisessa.

Kirja koostuu yhdeksästä luvusta. Johdannossa maskuliinisuuden kerrotaan olevan – jälleen kerran – kriisissä, ja on tullut aika nostaa asia pöydälle. Asian käsittelyn ”kulttuurista momentumia” perustellaan lyhyesti #MeToo-liikkeen esiin nostamalla vaikutusvaltaisten miesten naisiin kohdistamalla seksuaalisella väkivallalla, nuorten miesten tekemillä joukkosurmilla kouluissa, miesten terveysongelmilla sekä valkoista työväenluokasta miestä piinaavalla taloudellisella rakennemuutoksella. Kahden viimeksi mainitun ilmiön yhteyttä kirjan tematiikkaan eli väkivaltaan ei kuitenkaan käsitellä mitenkään,

ja sinällään kiinnostavat aihepiirit jäävät kirjassa oudoiksi rönsyiksi.

Toisessa luvussa esitellään psykologisessa sukupuolentutkimuksessa kehiteltyjä teoreettisia viitekehyksiä ja mittareita. Naisten sortoa tarkastelleen 1970-luvun feministisen psykologian vaikutuksesta sukupuolirooliparadigmasta muodostui vaikutusvaltaisin teoria psykologisessa mies- ja maskuliinisuustutkimuksessa. Puhuessaan maskuliinisuudesta kirjoittajat viittaavat nimenomaan ”perinteiseen maskuliiniseen ideologiaan” (*traditional masculine ideology*, TMI). Tällä he tarkoittavat kulttuurisia uskomuksia ja käsityksiä siitä mitä pidetään miehille suotavana. Nämä käsitykset puolestaan määrittävät miehiin kohdistuvia *odotuksia*, joiden vastaavasti oletetaan ohjaavan sitä, miten miehet toimivat. Kirjoittajien edustamalle psykologiselle miestutkimukselle on tyypillistä TMI:n operationalisointi stereotyyppisiä sukupuoliasenteita haarukoiviksi väittämiksi ja lopulta maskuliinisuuden mittareiksi. Laadulliseen tutkimukseen orientoituneelle mittareiden kuvailu saattaa tuntua turhankin perusteelliselta, mutta kvantitatiivisiin menetelmiin hyvin perehtynyt tutkija saattaa kaivata seikkaperäisempiä selostuksia mittareiden ulottuvuuksia kuvaavasta väittämästä.

Kolmannessa luvussa kuvataan maskuliinisuuteen sosiaalistamisen seurauksia miesten tunne-elämälle. Keskeiseen rooliin nostetaan erityisesti isät, jotka opettavat poikiaan tukahduttamaan ihmisyyteen kuuluvat normaalit tunteet kuten surun, pelon, tarvitsevuuden ja läheisyyden kaipuun. Luku onkin osin toisteinen luvun neljä kanssa, jossa muiden tutkijoiden meta-analyyysien pohjalta kirjoittajat analysoivat TMI:n ja epätoivottavien seurauksien yhteyttä. TMI:n on todettu olevan yhteydessä esimerkiksi ahdistuneisuuteen, masennukseen, matalaan itsetuntoon, stressiin, negatiiviseen suhtautumiseen vähemmistöjä ja naisia sekä osallistuvaa isyyttä kohtaan, haluttomuuteen hakeutua terveystalvuihin, seksuaaliseen ja muuhun väkivaltaan, aggressiivisuuteen sekä sosiaalisiin ongelmiin perheessä.

Aiheiden poukkoilevuus ja toisteisuus sekä toisaalta epätasaisuus ja ilmiöiden yhteiskunnallisen taustoittamisen ohuus jatkuu seuraavissa luvuissa. Luvussa viisi käsitellään TMI:n yhteyttä aseväkivaltaan, kouluampumisiin, mustien miesten kohtaamaan valkoiseen poliisiväkivaltaan sekä erityisesti lähisuhdeväkivaltaan. Kouluampumistapausten analyysis- sa miesampujien tekojen selitykset palautuvat yksilöiden ominaisuuksiin, kuten kyvyt-

tömyyteen käsitellä negatiivisia tunteita. Mustien miesten kohtaama poliisiväkivalta olisi puolestaan kaivannut syvällisempää intersektionaalista analyysia rakenteellisesta rasismista. Ilmiön käsittelylle varataan vain reilun sivun verran ja asia kuitataan mustiin miehiin liitettyillä väkivaltastereotyyppioilla. Luku kuusi tarkastelee TMI:n yhteyttä miesten tekemään seksuaaliseen väkivaltaan. Mielestäni kirjoittajat olisivat voineet keskittyä vaikkapa tähän tematiikkaan, joka on jo itsessään moninainen, eikä kurkotella vähän sinne ja tänne. Esimerkiksi luvun seitsemän aihepiiri ”miesten terveys” on kummallinen sivupolku kirjan väkivalta-aiheeseen nähden. Terveystalon nostaminen kirjaan johtunee nähdäkseni siitä, että terveysongelmien kautta on suhteellisen helppoa osoittaa perinteisen maskuliinisuuden vahingollisuus miehille itselleen. Terveyslukua seuraava kahdeksas luku ”monet maskuliinisuudet” on väärässä paikassa. Luvun ajatukset monista maskuliinisuuksista tai intersektionaalisuudesta olisivat toimineet paremmin johdannossa esiteltynä analyttisinä käsitteinä, joilla olisi voitu operoida eri lukujen väkivaltateemoissa.

Viimeisessä luvussa pohditaan keinoja perinteisestä maskuliinisuudesta irrottautumiselle. Kirjoittajat kaipaavat saman-

kaltaista feminististä projektia miehille ja pojille kuin mitä naisilla on historian saatossa ollut. Perinteisen maskuliinisuuden tilalle ehdotetaan feminististä, progressiivista, sallivaa ja inklusiivista maskuliinisuutta. En kuitenkaan usko, että miesten feministinen projekti voi olla analoginen naisten feministisen projektin kanssa. Kirjoittajien kutsuhuudossa heijastuu ”feminismi hyödyttää myös miehiä” -puheenparsi, joka Raija Julkusen mukaan lähtee siitä, että miesten pitää jotenkin hyötyä muuttumisestaan (*Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*, Vastapaino, 2010). Lupa näyttää herkkyyttä, pukeutua miten huvittaa tai hoivata ovat esimerkkejä tällaisesta mieheyden mallien lavenemisestä. Muutosdiskurssin yhteydessä puhutaan harvoin feminismien miehille aiheuttavista ”haitoista”, kuten vallan ja etuoikeuksien menettämisestä eri elämänavalueilla. Sitä paitsi yhteiskuntatieteellisen mies-tutkimuksen mukaan yllä kuvatut maskuliinisuudet ovat jo olemassa. Tutkijat eivät kuitenkaan ole yksimielisiä siitä, missä määrin ne syrjäyttävät patriarkaalista valtaa ja missä määrin uusintavat sitä.

Minua hiertää teoksessa erityisesti kirjoittajien rooliteoreettinen ote sukupuoleen ja maskuliinisuuteen. Rooliteoriassa päädytään sosiaaliseen deter-

minismiin, jossa ihmisten toimijuudelle, vastarinnalle tai toisin tekemiselle ei jätetä mitään sijaa. Rooliteoria luo staattisen ja yksinkertaistetun kuvan mieheyden ja väkivallan suhteesta. Sen avulla ei kyetä analysoimaan tämän suhteen dynaamisuutta, tilanteisuutta, muutosta eikä varsinkaan miesten välisiä suhteita. Rooliteoreettisen tutkimusotteen rajoittuneisuus tulee esiin erityisesti kirjoittajien kyvyttömyydessä tarkastella heidän toistamaansa kysymystä siitä, miksi suurin osa miehistä ei syyllisty väkivaltaan. Teos luokin paradoksaalisesti vaikutelman, että väkivalta liittyy vain suhteellisen pieneen miesjoukkoon ja heidän patriarkaalisiin asenteisiin, jotka ilmenevät suorana väkivaltana. Käsittelemättä jää, miten väkivallan kulttuuria jatkuvasti oikeutetaan osana laajempaa eriarvoistavien sukupuolistuneiden valtasuhteiden järjestelmää. Sukupuolistunut (väki)valta on eriasteisesti läsnä kaikkialla, myös ”tavallisten” ja ”progressiivisten” miesten elämäkäytännöissä ja miesyhteisöissä. Väkivallan ja mieheyden välistä suhdetta normalistetaan niissäkin, riippumatta toimivatko yksilöt itse väkivaltaisesti.

Tough standard on johdannosta alkaen sekavasti jäsennelty ja monin paikoin epäkoherentti yrittäessään kurkotella vähän kaikkialle. Teemojen yhteiskunnallinen taustoitus on epä-

tasaista, paikantumatonta ja pääosin ohutta. Luulen, että teos puhuttelee sukupuolirooliteoreettisen ”arkijärkisyytensä” vuoksi kasvattajia, opetusalan ammattilaisia, toimittajia sekä ehkä myös tutkijoita, jotka eivät seuraa aktiivisesti sukupuolentutkimuksellisia käsitteellisiä (väkivalta)keskusteluja. Niille jotka seuraavat, teos ei hyvistä aikeistaan huolimatta juuri-kaan tarjoa välineitä väkivallan ja (mies)maskuliinisuuden välisen monitahoisen suhteen analysoimiseen.

Timo Aho

Provokatiivinen puheenvuoro suomalaiskulttuurin lapsikeskeisyydestä

Markku Soikkeli: *Pakollisesti lapselliset*. Helsinki: Oppian, 2021, 128 s.
ISBN 978-951-877-740-6

Pakollisesti lapselliset on kriittiseen miestutkimukseen sekä romanssitutkimukseen perehtyneen Markku Soikkelin väkevä, suorasanainen puheenvuoro perhekeskeisyyden ja perheellisyyden priorisoidusta, lujittuneesta roolista Suomessa ja suomalaisessa kulttuurissa. Tämä kipakka, kursailemattomasti sosiokulttuurisia kipu-